

Redaktion

Bo J A Haglund, chefredaktör och ansvarig utgivare
 Jan Halldin, debattredaktör
 Hanna Fjällman, redaktionssekreterare

Socialmedicinsk tidskrifts styrelse/nätverk

Ragnar Westerling ordförande, Anne Hammarström, Stig Larsson, Sara Lindeberg, Asgeir Helgason, Sara Sjölund, Göran Henriksson, Kristina Holmgren.

Shanghaideklarationen – en väg för hälsofrämjande inom FN:s globala utvecklingsagenda

I november hölls i Shanghai WHO:s 9:e globala konferens om hälsofrämjande. Slutdokumenten pekar på nödvändigheten att föra in hälsa i bred bemärkelse i arbete med de 17 hållbarhetsmålen i FN:s utvecklingsagenda 2030.

För smt:s läsare var 2016 i ett globalt folkhälsoperspektiv ett mörkt år. Konflikter och naturkatastrofer har medfört att mer än 65 miljoner människor är på flykt. De demokratiska politiska förändringar vi sett i USA och Storbritannien ger inte en grund för optimism. Flyktingar från oroshärdar som Syrien och Afghanistan har mötts av allt svårare hinder. Fler asylsökande än någonsin har kommit till Italien efter farofylld båtflykt över Medelhavet från krig och diktaturländer (1). Kanske kan utnämningen av den tidigare chefen för UNHCR (the United Nations High Commissioner for Refugees), portugisen António Guterres, som FN:s nya Generalsekreterare inge visst hopp.

Den nya hållbarhetsagendan (Sustainable Development Goals) som antogs av världens ledare den 25

september 2015 i FN har spelat en stor roll för den internationella diskussionen om både klimat och hälsa (2). Parisöverenskommelsen vad gäller klimatmål och hur framtidens hälsofrämjande arbete ska inriktas var huvudtemat vid den 9:e globala Health Promotion-konferensen i Shanghai den 21-24 november 2016 och visar på konstruktiva möjligheter. I hållbarhetsagendan finns mål för att utrota fattigdom, att utveckla strategier för att skydda vår planet, och att säkra välbefinnande för alla. Allt för att förbättra jämlikhet och jämställdhet. Totalt finns 17 mål som specificerats och skall uppnås under de nästa 15 åren (2).

I Shanghai antogs både Shanghaideklarationen och Åtaganden för hälsosamma städer (Mandate for Healthy Cities) redan första konferensdagen, som föregåtts av en omfattande webbkonsultation öppen för alla (3,4, 5). Shanghaideklarationen relateras direkt till hållbarhetsagendans mål för att stärka den politiska dimensionen av hälsa, både som ett medel för att uppnå målen och ett mål i sig själv. Det kommer till uttryck

genom att lyfta fram att befolkningars hälsa är "hjärtat" i Hållbarhetsagendan för 2030.

Förutom betoningen på den politiska dimensionen utgjorde Hälsosamma städer (Healthy Cities), God styrning (Good governance), Mobilisering (Social Mobilization) och förmåga att ta till sig, förstå, bedöma och använda hälsorelevant information för hälsofrämjande eller att bibehålla god hälsa (Health literacy [6]) huvudpunkter i konferensen. Dessa faktorer lyfts också fram i Shanghaideklarationen (3).

Merparten av konferensdeltagarna utgjordes av regeringsföreträdare. Konferensen avsåg att ge inspiration till beslutsfattare att på nationell och lokal nivå uppnå hållbarhetsmålen relaterade till hälsa. Det är i detta perspektiv som Åtaganden för hälsosamma städer skall ses. År 2050 beräknas att 70 procent av jordens befolkning kommer att leva i städer. Då blir den fysiska, sociala och ekonomiska miljön avgörande för att befolkningsmajoriteten skall kunna leva ett liv där den fulla hälsopotentialen kan utvecklas (4).

Ilona Kickbusch hävdade i sitt avslutningsanförande att vi nu går in

i ett nytt skede av Health Promotion. Hälsofrämjande arbete utgör en politisk vattendelare. Eftersom hälsa formas av politiska beslut och val är beslutsfattares engagemang helt avgörande. Asien, främst Kina, kommer ha en nyckelroll när det gäller att driva detta Health Promotion-perspektiv och under Shanghaikonferensen tydliggjorde den kinesiska politiska ledningen sitt starka engagemang. Aldrig tidigare har Health Promotion varit så i centrum för de internationella diskussionerna om en global agenda för FN som i Shanghai. Att ta vara på de möjligheter att förbättra befolkningars hälsa som öppnats genom FN:s hållbarhetsmål förutsätter att vi ser till hälsa i bred bemärkelse och i ömsesidig dialog på jämbördiga villkor med andra aktörer. Möjligheternas fönster är just nu öppet!

Bo J A Haglund
Redaktör och professor

*Bosse Pettersson*¹
Fristående folkhälsokonsult,
fd Folkhälsoråd Socialstyrelsen,
stf GD, Folkhälsainstitutet

Referenser

- 1) Dara Mohammadi: 2016: year in review. The Lancet. www.thelancet.com Vol 388 December 17/24/31, 2016
- 2) <http://www.un.org/sustainabledevelopment/sustainable-development-goals/>
- 3) <http://www.who.int/healthpromotion/conferences/9gchp/shanghai-declaration/en/>
- 4) <http://www.who.int/healthpromotion/conferences/9gchp/healthy-cities/en/>
- 5) Haglund B J A; Tillgren P. Från Ottawa Charter till Shanghai Statement – en 30-årig resa i hälsofrämjande arbete. Socialmedicinsk tidskrift 2016;93: 128-37.
Se även <http://www.socialmedicinsktidskrift.se/index.php/smt/article/view/1445/1225>
- 5) <http://www.who.int/healthpromotion/conferences/9gchp/health-literacy/en/>

¹ Bosse Pettersson, med bakgrund i Statens folkhälsoinstitut och Socialstyrelsen, var en av WHO:s Europa-regionens representanter i Shanghaikonferensens rådgivande vetenskapliga grupp. Han har varit engagerad i arbetet med samtliga nio hittills genomförda globala Health Promotion-konferenser sedan Ottawa 1986.